

01. septembrist 2010 kehtiva uue noorsootöö seaduse peamised muudatused noorteühingute jaoks

Esimene regulatsioon Eesti Vabariigis noorsootöö valdkonnas kehtestati 1936. aastal, mil võeti vastu noorsoo organiseerimise seadus. Selle põhieesmärgiks oli koondada noori organisatsioonidesse ja juhtida ühingute tegevust. Seadus sisaldas noorte ühingute, noorte organiseerimise juhtimise ja varaliste vahendite peatükki. Taasiseseisvunud Eesti Vabariigis hakati noorsootöö seaduse eelnõud ette valmistama 1996. aastal. Noorsootöö seaduse vastuvõtmiseni jõuti 1999. aastal.

2005. aastal esitas ENL esmakordselt ettepanekud noorsootöö seaduse täiendamiseks eelkõige noorte õigusi puudutava ning noortevolikogude paragrahviga, aga ka noorteühingute aastatoetuse regulatsiooni täpsustamisega. 2006. aastal moodustas haridus- ja teadusminister töögrupi eesmärgiga analüüsida noorsootöö seaduse muutmise vajadust ning koostada seaduse eelnõu. Pärast aastaid kestnud arutelusid võttis Riigikogu 17. juunil 2010. aastal 83 poolthäälega vastu uue noorsootöö seaduse, mis hakkab kehtima 01. septembrist 2010.

Uue seaduse kasuks otsustati põhjusel, et muudatusi kogunes vana seadusega võrreldes piisavalt palju ning otstarbekam oli arvukate muudatuste tegemise asemel koostada uus terviktekst.

1. Mõisted (§ 3)

Uues seaduses on kasutatud oluliselt rohkem mõisteid, kui senises seaduses. Näiteks on uute mõistetena seaduses defineeritud noorsootööühing, noortevolikogu, noorteühingute liit.

Noorteühingu mõiste on uues seaduses muutunud – kui senises seaduses loeti noorteühinguks mittetulundusühingut, mille liikmetest vähemalt kaks kolmandikku on noored, mille eesmärgiks on noorsootöö korraldamine ja läbiviimine ning mis on kantud Haridus- ja Teadusministeeriumi noorteühingute registrisse, siis uue seaduse kohaselt alates 01. septembrist on noorteühingute register likvideeritud, mis tähendab ka seda, et registrisse kuulumine ei ole enam eelduseks MTÜ määratlemisel noorteühinguna. Muud tingimused jäävad ka uues seaduses samaks.

Esmakordselt on defineeritud ka noorteühingute liit – selleks saab olla mittetulundusühing, mille liikmeteks on noorteühingud. Näiteks Eesti Noorteühenduste Liit.

2. Noorsootöö mõiste ja põhimõtted (§ 4)

Noorsootöö mõiste on uues seaduses täiustunud. Noorsootöö on tingimuste loomine noore isiksuse mitmekülgseks arenguks, mis võimaldab noortel vaba tahte alusel perekonna-, tasemeharidus- ja tööväliselt tegutseda. Noorsootöö mõistet on muudetud, et rõhutada noorsootöö rolli noore isiksuse arengus (mitte keskendudes noorsootööle kui tegevusteks võimaluste loomisele, nagu senises mõistes)

Samuti on seaduses ära toodud seni ainult noorsootöö strateegias kajastunud **noorsootöö korraldamise põhimõtted**.

3. Piirang noortega töötamiseks (§ 5)

Kui senises seaduses oli sätestatud piirang ainult noorsootöösaduse ja noorteühingu töötajatele ning noortelaagri ja projektlaagri juhatajale ja kasvatajale, siis uue seadusega hakkab piirang laienema lisaks noorteühingu ja noorsootöösaduse töötajale ka noorteprogrammi, noorteprojekti ja noorteühingute liidu töötajatele. See tähendab, et **seaduses on loetletud paragrahvid erinevate kuritegude kohta, mille alusel ei tohi ükski nimetatud asutustes/organisatsioonides töötav inimene omada kehtivat karistust.**

Loetelus kajastuvatel organisatsioonidel, sh **ka noorteühingutel, on kohustus enne töötajate töölevõtmist kontrollida isiku andmeid karistusregistris** esitades selleks päringu vastavale politseiasutusele. Kui ei tea päris täpselt kuhu mida esitada, võib pöörduda ka ENLi poole abi saamiseks.

4. Haridus- ja Teadusministeeriumi, maavanema ning valla- ja linnavolikogu ülesanded (§ 6,7,8)

Mõningaid muudatusi on läbinud kõikide loetletud institutsioonide ülesandeid loetlevad paragrahvid, kuid noorteühenduste jaoks tähtsaimad on valla- ja linnavolikogu puudutavad muudatused. Nimelt on nende hulka lisandunud täiesti uue ülesandena **noortevolikogu olemasolu korral nendega noorsootöö kavandamisel, teostamisel ja hindamisel konsulteerimine**. Samuti on uue ülesandena sätestatud projektlaagri pidamise tingimuste ja korra ning projektlaari pidamise loa väljastamise korra kehtestamine.

Uues seaduses ei kajastu enam eraldi punktina noorteühingute õigust teha valla- või linnavolikogule ettepanekuid valla või linna arengukava koostamisel. Peamiseks põhjuseks, miks uues seaduses taolist punkti enam ei kajastu, on noortevolikogude seadustamine. Tulevikus peaksid noortevolikogud võtma initsiatiivi noorte arvamusel edastamisel valla või linna arengukavade koostamisel. Samuti on kodanikeühenduste kaasamine ka omavalitsuste tasandil oluliselt edasi arenenud. Eelpoolnimetatud õiguse eraldi punktina seaduses mittekaajastamine ei tähenda aga loomulikult seda, et noorteühingud ei tohiks teha ettepanekuid valla või linna arengukavadesse – loomulikult võivad ning seda hoolimata sellest, kas omavalitsuses on loodud noortevolikogu või mitte.

5. Noortevolikogu (§ 9)

Täiesti eraldi paragrahvina kannab paragrahv § 9 pealkirja noortevolikogu. Antud paragrahv sisaldab endas **noortevolikogu eesmärgi kirjeldust, õiguslikku alust noortevolikogu moodustamiseks, noortevolikogu valimise põhimõtete kirjeldamist**. Samuti sätestatakse paragrahvis, et **vald või linn toetavad noortevolikogu jätkusuutlikku tegutsemist**. Informatsiooni kättesaadavuse tagamiseks on valla- või linnavolikogu kohustatud edastama noortevolikogule viimase taotlusel ka oma istungite päevakordade projektid ning noori puudutavate õigusaktide eelnõud.

Noortevolikogu tegevuse eesmärgiks on kohaliku omavalitsuse pädevusse kuuluvate noori puudutavate küsimuste arutamine ning ettepanekute esitamine kohaliku omavalitsuse volikogule ja valitsusele. Noortevolikogu peab ettepanekute esitamisel lähtuma noorte vajadustest ja huvidest.

Paragrahv annab volitusnormi valla- ja linnavolikogule kehtestada valla- või linnavolikogu poolt noortevolikogu valimise kord, noortevolikogu tegutsemise alused ja noortevolikogu toetamise kord. Praktikas ei tähenda see aga seda, et peab eksisteerima kolm eraldi õigusakti – kõik nimetatud asjad saab sätestada noortevolikogu põhimääruses.

Tegemist on esimese korraga, mil noortevolikogusid seaduse tasandil mainitakse. Antud muudatusega **saavad noortevolikogud tegutsemiseks kindla õigusliku aluse**. See peaks ka **ühtlustama** seni seoses sellega, et noortevolikogude tegutsemise alused ei olnud seaduses kirjas, tekkinud olukorra, kus noortevolikogude tegutsemise õiguslikud alused olid omavalitsuseti väga erinevad. Seaduse mõtte kohaselt on **noortevolikogu valla- või linnavolikogu juures** (st et mitte valla- või linnavalitsuse, noortekeskuse ega muu struktuuri, vaid justnimelt kõrgeima kohaliku otsustusorgani – volikogu – juures) **tegutsev nõuandva õigusega noortest koosnev osaluskogu**.

NB! Tulenevalt noore definitsioonist, ei saa noortevolikogu liikmed olla vanemad kui 26 eluaastat ega nooremad kui 7 eluaastat. See aga ei tähenda seda, et kõikidel 7-26aastastel on seadusest tulenev õigus osutada valituks noortevolikokku – iga vald või linn võib kehtestada kõrgema vanuse alampiiri noortevolikokku kuulumisel, kui 7 eluaastat.

Samuti on seaduse kohaselt oluline, et noortevolikogu oleks noorte poolt **demokraatlikul viisil valitud**. Konkreetse demokraatliku vormi, kuidas valimis läbi viia, võib iga noortevolikogu valida ise.

Oluline on ka teada, et noortevolikogusid on uues seaduses mainitud lisaks paragrahv 9-le veel ka § 3-s (noortevolikogu mõiste) ning § 8-s (valla- ja linnavolikogu ülesannete hulgas).

6. Noorte püsilaager (noortelaager) ja projektlaager (§ 10-13)

Noortelaagri kõrval kasutatakse uues seaduses ka mõistet noorte püsilaager – need kaks mõistet on oma tähenduselt identsed.

Muudatusi on toimunud nii noortelaagri kui ka projektlaagri pidamise regulatsioonis. Muudatused on peamiselt siiski rakenduslikud ning ei muuda oluliselt senises seaduses kehtinud noortelaagri ega projektlaagri tegutsemise põhimõtteid, vaid täpsustavad erinevate õigusaktide kehtestamist, lubade väljastamise korraldust, järelvalve korda jm. Uue seaduse alusel on nii noortelaagri kui projektlaagri üle järelvalve teostajal õigus ettekirjutuse täitmata jätmise korral rakendada sunniraha, milleks on kuni 10 000 krooni (640 eurot). Täpsem ülevaade detailsetest muudatustest on võimalik saada seaduse eelnõu seletuskirjast.

Üks oluline muudatus laagritega seonduvalt on noortelaagrite registri likvideerimine.

7. Noorteühingu aastatoetus (§ 15)

Olulisi muudatusi on toimunud ka noorteühingu aastatoetuse regulatsioonis.

Esiteks on uues seaduses **esmakordselt kirjeldatud noorteühingu aastatoetuse eesmärk** – selleks on noorteühingute võimekuse tõstmine ja noorsootöö ning noortepoliitika riiklike eesmärkide saavutamine.

Teise olulise muudatusena on täpsustatud noorteühingu aastatoetuse taotlemise õigust omavate organisatsioonide ringi ning tingimusi. Noorteühingute osas muutusi ei toimunud (välja arvatud noorteühingute registri likvideerimisega seonduv, mis tähendab, et noorteühingud ei pea enam ennast registris arvele võtma ega iga-aastaselt andmeid uuendama) – endiselt kvalifitseerub aastatoetust taotlema mittetulundusühing, kes vastab mõistete paragrahvis kirjeldatud noorteühingu tunnustele ning kellel on vähemalt 500 liiget ning mille kohalikud üksused tegutsevad vähemalt 1/3 maakondade territooriumil.

Aastatoetust on õigus taotleda ka noorteühingute liidul, mille liikmeteks on vähemalt 30 noorteühingut, õpilasesindusi ühendaval ühingul ning üliõpilaskondade liidul. Viimased peavad oma liikmete kaudu esindama kindlaks määratud hulka sihtrühmast või siis omama teatud arvu liikmeid.

Olulisemad muudatused noorsootöö seaduses noorteühingutele
ENL juuli 2010

Seaduses on loetletud ka **põhimõtted**, millest haridus- ja teadusminister aastatoetuse eraldamise otsustamisel lähtuma peab (varasemalt seaduses taoline määratlus puudus).

Täiendava kohustusena peab ministeerium noorteühingu aastatoetuse **taotlejaid teavitama toetuse eraldamisest või eraldamisest keeldumisest teavitama kirjalikult viie tööpäeva jooksul** arvates otsuse tegemisest.

ENL juhib noorteühingute tähelepanu ka sellele, et noorteühingu aastatoetuse eraldamise kord on lähiajal muutumas. Kõik muudatused ei kajastu uues seaduses, nii et ENL teavitab noorteühinguid muudatustest jooksvalt. Kavandatavad muudatused puudutavad eelkõige taotluste hindamist, hindamiskriteeriume ning aastatoetuse prioriteetide seadmist.

8. Noorteühingute register (§ 18)

Nagu eelnevalt juba mainitud, **likvideeritakse alates 01. septembrist 2010 noorteühingute register**. See tähendab, et **noorteühingud ei pea (ega saagi) enam oma andmeid registris uuendada**, ennast registris arvele võtta või välja arvata lasta. Ainsad andmed, mida noorteühingud Haridus- ja Teadusministeeriumile peavad korrapäraselt esitama, saavad olla seotud noorteühingu aastatoetuse taotlemisel ja toetuse kasutamisest aruandmisel tulenevalt lepingus ja aastatoetuse taotlemise tingimustes sätestatud kohustustest.

9. Alkoholi jaemüügi piirangu laienemine (§ 20)

Uue noorsootöö seadusega muudeti ka alkoholiseadust. Täpsemalt lisati loetellu, mis keelab alkoholi jaemüügi teatud asutuste ja organisatsioonide territooriumil, ka noorteühing ja noorsootööasutus. St et **noorteühingu ruumides ei tohi toimuda alkoholimüüki**.

Viited, muu info

ENL peab oluliseks rõhutada, et siinkohal ei loetlenud me siiski kõiki muudatusi, mis uus noorsootöö seadus endaga kaasa toob, vaid ainult ENLi hinnangul noorteühinguid otseselt puudutavaid ning tähtsamaid muudatusi. Haridus- ja Teadusministeerium kavandab kogu uue seaduse ning kõikide muudatuste kohta ülevaate tegemist. Samuti ka seaduse tõlkimist inglise ja vene keelde.

Noorsootöö seaduse uus redaktsioon (st et ka kõik muudatused, mida käesolevas tekstis kirjeldasime) hakkab kehtima 01.09.2010. **Uue seaduse tervikteksti on võimalik lugeda elektroonilisest Riigi Teatajast:** <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13335738>

Seaduseelnõu seletuskiri, mis sisaldab olulisel määral taustainfot ja muudatuste põhjendusi, asub siin:

http://www.riigikogu.ee/?page=en_vaade&op=ems&eid=909241&u=20100713191120

Samuti on huvilistel võimalik tutvuda seaduse menetlusega Riigikogus (kultuurikomisjoni istungite protokollid, eelnõule esitatud muudatusettepanekud, eelnõu menetlusetapid, vastavate Riigikogu istungite stenogrammide koos Riigikogu liikmete, ministri sõnavõttude ja küsimustega seaduse eelnõu kohta):

http://www.riigikogu.ee/?page=en_etapid&op=ems&eid=909241&u=20100713191123

Kel huvi lugeda kuni 01.09.2010 kehtivat noorsootöö seadust, saab seda teha siin: <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13249791>

Olulisemad muudatused noorsootöö seaduses noorteühingutele
ENL juuli 2010

1936. aastal kehtinud, sissejuhatuses viidatud esimese Eesti Vabariigi aegne noorsoo
organiseerimise seadus:

<http://www.hm.ee/Haridusseadused-1918-1940/hsscan/1936noorsooseadus1938.pdf>

Kui midagi jäi ebaselgeks, siis täpsustavad küsimused palume esitada ENLi noortepoliitika
spetsialistile Martti Martinsonile e-posti aadressil martti@enl.ee